

Helena Prášková, *Status jednotlivce ve správním právu (Status jednostki w prawie administracyjnym)*, „Acta Universitatis Caoliniae – Iuridica” 2021, vol. 67, no. 4, s. 11–30, <https://doi.org/10.14712/23366478.2021.35>

Autorka artykułu zajęła się problematyką statusu osób fizycznych i prawnych w prawie administracyjnym jako podmiotów stosunku administracyjno-prawnego. Przeanalizowała osobowość prawną, zdolność prawną, zdolność do czynności prawnej, odpowiedzialność deliktową, zdolność sądową i procesową. Oparła się przy tym na dorobku niemieckich teoretyków prawa (m.in. Georga Jellinka) oraz autorów czeskich.

Zwróciła uwagę, że w ramach stosunku administracyjno-prawnego podmiot administrujący może nie tylko wydawać decyzję administracyjną, lecz także stać się adresatem decyzji administracyjnej. Podkreśliła, że prawo administracyjne nie ma skodyfikowanej części ogólnej. Przystępnie wypunktowała wspomniane wyżej elementy kształtujące sytuację prawną jednostki. Trafnie zauważyła, że status ten w wypadku osoby fizycznej ma oparcie w jej człowieczeństwie: godności, wolności i równości. Obejmuje także potencjalne prawa i obowiązki, które aktualizują się w konkretnych sytuacjach.

Dana osoba może ponadto mieć szczególny status, wynikający z pełnionej funkcji, wykonywanego zawodu, osiągniętego wieku, posiadania rzeczy. Dotyczy to może studentów, uchodźców, przedsiębiorców, konsumentów, funkcjonariuszy publicznych, rencistów. W tym kontekście Autorka nawiązała do relacji między prawem cywilnym a administracyjnym oraz jurysdykcją sądów cywilnych a administracyjnych. Interesująco zaznaczyła, że jeśli mówimy o osobowości prawnej, to mamy na myśli osobowość prawną „w ogólności”, która nie ogranicza się jedynie do jednej gałęzi prawa. Nie można mieć pełni praw i obowiązków z zakresu prawa cywilnego, a nie mieć jej w prawie karnym, podatkowym, pracy. Nie mówi się więc o osobach prawnych prawa cywilnego tudzież o osobowości cywilno-prawnej, karno-prawnej – prawna osobowość jednostki jest jednolita dla całego systemu prawa. Konstatacja Autorki może wydać się paradoksalna, lecz po dłuższym zastanowieniu wydaje się bardzo trafna. Inna bowiem sytuacja może dotyczyć osób prawnych i podmiotowości prywatno-prawnej oraz publiczno-prawnej. H. Prášková nie pominęła też statusu *nasciturusa* jako podmiotu, który – jak można rozumieć – ma prawa, a nie ciąży na nim obowiązki. Zaakcentowała, że osobowość prawna przynależy do człowieka jako osoby. Nie może więc dochodzić do sytuacji, gdy dany człowiek w jednym państwie będzie uważany za podmiot prawa, a w innym nie – choć tu jawi się znany medialnie problem tzw. systemu kafala czyli ograniczenia praw podmiotowych w państwach Zatoki Perskiej. Autorka przedstawiła argumenty, że każdy ma prawo, aby wszędzie uznawano jego osobowość prawną. Co więcej, podmiotowości prawnej nie można się zrzec, a zatem niedopuszczalne jest znane z wieków dawnych zaprzecanie się w niewolę.

H. Prášková zwróciła również uwagę na znaczenie dla osoby fizycznej momentu powstania danych obowiązków administracyjnych, szczególnie tych związanych z osiągnięciem określonego wieku, np. samodzielnej jazdy rowerem po drodze publicznej. Inny przykład dotyczy nabycia prawa własności, jak w przypadku właściciela zabytku.

W dalszych częściach tekstu Autorka precyzyjnie rozróżniła zdolność prawną, zdolność do czynności prawnych od odpowiedzialności deliktowej. Nie zapomniała o odpowiedzialności przedstawiciela ustawowego. Nawiązała do problematyki relacji (w Polsce współcześnie dyskutowanej na kanwie projektów reformy prawa wykroczeń) między wykroczeniami a deliktami administracyjnymi. Odniosła się więc m.in. do odpowiedzialności deliktowej przedsiębiorcy. Zaznaczając różnice między zdolnością prawną, sądową a procesową, przywołała przykład osoby małoletniej, która wprowadzić nie może być pełnomocnikiem, ale nie można odmówić jej prawa do wypowiedzenia się w sprawie.

Artykuł H. Práškovéj jest – mimo tematyki powszechnie znanej i omówionej w teorii prawa – interesujący i dla czytelnika ważny. Przypomina bowiem pewne oczywistości, które w dobie przenikania się kultur prawnych, powinny być kanonem prawniczego myślenia. Autorka swój wywód płynnie przeplotła elementarnymi uwagami z zakresu prawoznawstwa, na przykład dotyczącymi koncepcji osób prawnych, nie przeładowując tekstu szczegółami dogmatycznymi. Zamiast tego przywołała ciekawe przykłady z orzecznictwa. Dzięki temu tekst ma ponadnarodowy charakter, ukazuje nie tylko wspólne pole polskiej i czeskiej kultury prawnej, ale i szerszej kultury prawnej Europy kontynentalnej. Dostrzec można również wpływ niemieckiej doktryny prawa. Warto zaznaczyć, że tekst H. Práškovéj zbiegł się w czasie z pojawieniem się na polskim rynku anglojęzycznego wydania monografii Karela Berana *The concept of juristic person*.

Karol Dąbrowski*

DOI: 10.14746/spp.2022.1.37.11

---

* Karol Dąbrowski, dr, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, e-mail: karol.dabrowski@mail.umcs.pl, <https://orcid.org/0000-0002-4513-3873>.